

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Předmět: **Český jazyk (CEJ)**
 Náplň: **Jazyk a jazyková komunikace**
 Třída: **1. ročník a kvinta**
 Počet hodin: 2 hodiny týdně
 Pomůcky: (viz poznámky)

Téma	Výstupy vědomostní <i>Výstupy procedurální</i>	Pojmy *)	Metody a formy	Poznámky
Praktický stylistický výcvik: Oznámení a zpráva	• Vyjmenuje shody a rozdíly mezi oznámením a zprávou • <i>Osvojí si psaní obou útvarů</i>	oznámení zpráva	Vennův diagram	Zvládnutí obou útvarů je praktické s ohledem na možnost publikování na školním webu.
Skladba	• Žák vysvětlí pojem aktuální (kontextové) členění výpovědi i jeho pojmenování • Objasní významy sdělení lišící se aktuálním členěním výpovědi • <i>Srovná možnosti českého slovosledu se slovosledem v jazycích, kterým se učí</i>	aktuální (kontextové) členění výpovědi východisko výpovědi přechodové členy jádro výpovědi		Aktuální členění výpovědi je zařazeno pro usnadnění pochopení slovosledu v předmětu další cizí jazyk.

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Téma	Výstupy vědomostní <i>Výstupy procedurální</i>	Pojmy *)	Metody a formy	Poznámky
Obecné poučení o jazyku a řeči	• Odliší pojem jazyk, řeč a mluva • Popíše jednu z hypotéz o vzniku lidské řeči • Podá základní nástin vývoje českého jazyka • Vyjmenuje 5 základních funkcí jazyka • Pojmenuje základní jazykovědné disciplíny českým i cizím termínem, postihne jejich předmět, prokáže porozumění vztahům mezi nimi • Vysvětlí význam cizích slovních základů v jazykovědných termínech (orthos = správný atd.)	jazyk řeč mluva komunikace verbální a neverbální jazykověda mluvnice fonetika a fonologie ortoepie ortofonie morfologie lexikologie syntax stylistika dialektologie onomastika		*) Pojmy v tomto ŠVP z Českého jazyka navazují na pojmy, které si žáci osvojili na ZŠ, resp. v nižších ročnících osmiletého gymnázia. Znalost těchto pojmů se proto předpokládá: <i>tvoření slov</i> - slovo základové, odvozené, slovotvorný základ, předpona, přípona, skládání, zkratka a slovo zkratkové, slovo přejaté, termín, archaismus, homonyma, synonyma, antonyma, zdvojnásobky <i>tvaroslovi</i> - podstatné jméno, rod, životnost, číslo, pád, vzor, pod. jména hromadná, pomnožná a látková, abstraktní, konkrétní, obecná, vlastní; slovesa, osoba, číslo, čas, způsob, rod, vid a vidová dvojice, obouvidová slovesa, slovesný tvar určitý a neurčitý, jednoduchý a složený, infinitiv, přičestí minulé a trpné, kmen minulé a přítomný <i>skladba</i> - základní skladební dvojice, větný člen holý, rozvitý a několikanásobný, podmět vyjádřený,

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Téma	Výstupy vědomostní <i>Výstupy procedurální</i>	Pojmy *)	Metody a formy	Poznámky
				nevyjádřený, všeobecný, přísudek slovesný a jmenný, fázové, příslovečné určení, předmět, přívlastek shodný, neshodný, postupně rozvíjející a několikanásobný, doplněk, věta jednoduchá a souvětí, věta hlavní a vedlejší (a jejich druhy), významové poměry, souvětí souřadné a podřadné <i>obecná poučení o jazyce, lexikologie - jazykové rodiny, praslovanština, indoevropské jazyky, slovanské jazyky; slovník, archaismus, historismus</i> <i>stylistika, slohová výchova – odstavec, úvod, řečnická otázka, monolog, dialog, přímá řeč; dopis, korespondence, vypravování, popis, charakteristika, výpisek, úvaha, výklad, publicistika, reportáž, cestopis</i> možnost exkurze: Městská knihovna Kutná Hora (seznámení s náplní činnosti knihoven, MDT, MVS)

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Téma	Výstupy vědomostní <i>Výstupy procedurální</i>	Pojmy *)	Metody a formy	Poznámky
Dělení jazyků Původ a vývoj češtiny	• <i>Vytvoří grafický přehled IDE jazyků</i> • S jistotou přiřazuje evropské jazyky k jazykovým rodinám • Objasní vztahy mezi praslovanštinou, staroslověnštinou a současnými slovanskými jazyky • Stručně popíše vztah Sázavského kláštera k aktuálně probírané látce • Vnímá jazyk jako vyvíjející se organizmus – datuje a vysvětlí vznik ř, h a ů v češtině, objasní problematiku duálu, jednoduchých minulých časů a předminulého času • Vyjmenuje a stručně charakterizuje etapy vývoje českých pravopisných systémů • <i>Na příkladech odliší základní typy českých</i>	indoevropské a ugrofinské jazyky slovanské jazyky západní, východní a jižní praslovanština staroslověnština cyrilice hlaholice azbuka latinka pravopis primitivní spřežkový diakritický bratrský pravopisná reforma analogická a skladná Jan Hus nabodenička Bible kralická Josef Dobrovský Pavel Josef Šafařík	Komparativní metoda (jako důkaz příbuznosti IDE jazyků) Praktické seznámení s hlaholicí a cyrilicí - psaní hlaholského textu Vytvoření komparativního přehledu vývoje českého pravopisu	tabulka: latinka – cyrilice – hlaholice – azbuka Žák při seznamování se s jinými písmeny poznává odlišné kultury, jejich stáří a význam.

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Téma	Výstupy vědomostní <i>Výstupy procedurální</i>	Pojmy *)	Metody a formy	Poznámky
	<i>pravopisů v historii</i>			
Úvod do stylistiky	• Vysvětlí základní pojmy stylistiky • Objasní rozdíly ve využití jednotlivých funkčních stylů v závislosti na situaci, prostředí, účelu textu atd.	sloh (styl) funkční styly slohové postupy slohové útvary slohotvorní činitele synonymie expresivita (slohové a citové zabarvení slova)		Umělecký styl jako jeden z funkčních stylů je součástí vyučovacího předmětu Literatura. Právě tam si žák osvojí dovednost odlišit tento styl od ostatních funkčních stylů, rozpozná jednotlivé útvary uměleckého stylu a vysvětlí hlavní zásady jejich vzniku (psaní). Zároveň pak poukáže na estetickou stránku (funkci) uměleckého stylu.
Styl prostě-sdělovací I Praktický stylistický výcvik: I vyprávěcí slohový postup	• Shrne základní znaky tohoto stylu • Charakterizuje vyprávěcí slohový postup a slohový útvar vypravování • <i>Uplatní vyprávěcí slohový postup při psaní vlastního textu, zvl. vypravování</i>	styl prostě-sdělovací vyprávěcí postup soukromý dopis e-mail anekdota vypravování přímá a nepřímá řeč dějové sloveso historický prezens	Psaní samostatných slohových prací (vypravování)	 Žák psaním vlastního vypravování prezentuje sebe, své stylistické dovednosti a čtenářské zkušenosti. Rovněž naslouchá druhým a poznává je.
Zvuková stránka jazyka	• Objasní základní pojmy z fonetiky a fonologie a vysvětlí jejich praktické	systém českých hlásek foném vokalický	Samostatné pozorování chování hlásek v proudu řeči Aplikace	Slovník cizích slov (s výslovností)

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Téma	Výstupy vědomostní <i>Výstupy procedurální</i>	Pojmy *)	Metody a formy	Poznámky
	využití • <i>Na samostatných projevech prokáže praktickou znalost zásad správné výslovnosti</i> • <i>V mluveném projevu vhodně využívá zvukové prostředky řeči jako doklad ovládnutí zásad ortoepie a zároveň vhodně užívá nonverbálních prostředků řeči</i>	trojúhelník souhlásky podle místa a způsobu artikulace znělost párové a nepárové souhlásky spodoba znělosti ortoepie fáze mluvení (respirace, fonace, artikulace) výška hlasu zabarvení hlasu výslovnostní styly pauza tempo intonace důraz	teoretických poznatků Řešení drobných problémových úkolů	
Grafická stránka jazyka	• <i>Prokáže na samostatném písemném projevu znalost zásad českého pravopisu</i>		Vyvozování a formulování pravidel Řešení problémových úkolů	V průběhu celého roku se provádí opakování a upevňování všech na ZŠ probraných pravopisných jevů.

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Téma	Výstupy vědomostní <i>Výstupy procedurální</i>	Pojmy *)	Metody a formy	Poznámky
Stratifikace češtiny	• Vyjmenuje vrstvy národního jazyka • <i>Svůj jazykový projev dokáže přizpůsobit komunikační situaci</i> • Objasní vznik a zánik zeměpisných nářečí • Vysvětlí problematiku tzv. „sociálních nářečí“; na příkladech dokáže, že se jedná pouze o lexikálně frazeologickou vrstvu	český jazyk spisovný knižní čeština neutrální čeština hovorová čeština český jazyk nespisovný interdialekt obecná čeština dialekt profesní mluva a slang argot	Práce s textem	
Styl prostě- sdělovací II, Praktický stylistický výcvik: popisný slohový postup	• Připomene základní znaky tohoto stylu • Charakterizuje popisný slohový postup a jednotlivé druhy popisu • <i>Uplatní popisný slohový postup při psaní vlastního textu, zvl. popisu (líčení) či charakteristice</i>	popisný postup popis prostý popis odborný popis subjektivně zabarvený (líčení) charakteristika (přímá, nepřímá, vnější, vnitřní)	Psaní samostatných slohových prací (popis, charakteristika) – je- li to možné, budou tyto slohové práce psány na počítačích	Spolupráce s TPP Žák psaním vlastního popisu či charakteristiky prezentuje sebe, své stylistické dovednosti a čtenářské zkušenosti. Rovněž naslouchá druhým a poznává je.
Morfologie	• Rozlišuje určité a neurčité slovesné tvary			Nácvik probíhá v průběhu celého školního roku.

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Téma	Výstupy vědomostní <i>Výstupy procedurální</i>	Pojmy *)	Metody a formy	Poznámky
	• S jistotou pojmenovává součásti složených slovesných tvarů • V ústním i písemném projevu užívá správné aoristové tvary pomocného slovesa být • Zvládne pozůstatky duálového skloňování			viz poznámky k oddílu Obecné poučení o jazyku a řeči